

GEZAGSCRISES

25 september 1970

Goedenavond, vrienden,

Zoals u weet, zijn wij niet alwetend of onfeilbaar. Er wordt dan ook van u verwacht dat u zelf nadenkt. Wij moeten vandaag ons bezig houden met actualiteiten. Ik zou hiervoor graag als uitgangspunt nemen het begrip:

GEZAGSCRISES

Dit woord omvat heel wat meer dan u op het eerste gezicht zou denken. Wanneer u zich op het ogenblik bezighoudt met de ontwikkelingen in Jordanië, denkt u waarschijnlijk niet in de eerste plaats aan een gezagscrisis. En toch ligt hierin wel degelijk de oorzaak voor alle ontwikkelingen. Wat zien wij hier namelijk? Er zijn een groot aantal statenloze mensen die om redenen van geloof en politiek langere tijd van eenieder bijstand en medeleven hebben gekregen. Zij gevoelden hierdoor dat hun streven zonder meer rechtvaardig was en dat zij rechtens en juist handelden wanneer zij met geweld optraden. Op het ogenblik probeert deze groep het gezag in Jordanië over te nemen. Men zou zelfs kunnen stellen dat zij dit niet geheel zonder recht doen. Zij wensen immers te behouden wat men hen aan rechten en mogelijkheden scheen te bieden. Aan de andere kant kan worden gesteld dat hun optreden in strijd is met alle opvattingen omtrent recht en orde, daar een gewelddadig optreden tegen een wettig gezag moeilijk getolereerd kan worden.

Wat is de toestand? Men heeft in de verschillende landen de Palestijnen niet toegestaan zich in de bevolking te integreren. Men heeft hen wel enige steun gegeven, maar hen van eigen volk apart gehouden, apart gehuisvest. Dankzij de gastgevende regeringen hadden deze mensen een armelijk en niet bepaald prettig bestaan. Men hield hen steeds weer voor dat de oorzaak van alle ellende lag bij Israël, terwijl hun terugkeer naar "hun" Palestina de onmiddellijke oplossing van alle problemen zou betekenen. Toen de Palestijnen met strak militair georganiseerde groepen daadwerkelijk tegen Israël begonnen te ageren, vonden de staten, die juist weer eens door dit land verslagen waren, dat wel mooi. Ook Jordanië. Men mag verder niet vergeten dat men in de Arabische landen wel alle fouten van Israël duidelijk ziet, maar blind is en wil blijven voor de fouten en zwakheden in eigen sociale en economische structuur.

Na een langere periode van heerlijk erkend worden en zelfs leveranties van wapens en munitie aan de optredende guerilla's heeft nu Jordanië echter moeten zeggen: Wat jullie doen, kan niet meer, want dit wordt voor ons als staat te gevaarlijk. Wij erkennen wel jullie rechten en gelijk, maar zijn niet bereid daarvoor een oorlog te riskeren. Zoals men hen heeft laten weten: Wij hebben jullie nu wel wapens verkocht en geholpen om wapens te krijgen, maar van nu af aan mogen jullie die niet meer gebruiken. En als je het toch doet, moet je alle wapens maar bij ons inleveren. Het merendeel van het leger was het met dit alles eens. De hogere militairen vonden het dan ook niet al te aangenaam toen de Palestijnen, die in aantal ongeveer gelijkkomen aan de echte Jordaniërs, lieten weten: Wij willen met jullie rekening houden, wij willen met jullie zij aan zij strijden, maar onze wapens geven wij niet af en wij vertikken het jullie uit te laten maken wat wij wel en niet kunnen en mogen doen. Men mag stellen dat beide partijen vanuit hun eigen standpunt gelijk hebben, maar dat de Jordaanse regering te veel heeft vertrouwd op eigen gezag en zo het gevaar te laat erkende. Daarna was men niet in staat een oplossing te vinden zonder dat deze vele moeilijkheden met zich bracht. In goede vertrouwen dat het "wettige gezag altijd

wel zal zegevieren" liet men de ontwikkelingen verder gaan tot men uiteindelijk tot ingrijpen gedwongen, indien men eigen gezag niet aan anderen over wilde dragen, moest erkennen dat men zowel de mentaliteit van de tegenpartij als de instelling van eigen volk verkeerd had ingeschat.

Ook elders kunnen wij dergelijke ontwikkelingen zien, bijvoorbeeld ook in Nederland. Maar daarover later. U kunt allen constateren dat op het ogenblik in Jordanië feitelijk een interne oorlog aan de gang is. Opvallend is hierbij dat troepen die veel meer dan het regime van Houssien zich verbonden voelen met de leuzen over Arabische vrijheid enzovoort nog niet direct hebben ingegrepen. Toch kan worden aangenomen dat sommige troepen van andere landen die in Jordanië gelegerd zijn, onofficieel zich in de strijd gaan mengen, terwijl ook gerekend moet worden met het optreden van bijvoorbeeld Syrische vrijkorpsen. Oorzaak van alle moeilijkheden is een bewind dat aan de ene zijde wat te lankmoedig is opgetreden, maar aan de andere zijde heeft getracht mensen voor eigen voordeel en profijt in een bepaalde richting te stuwten. Kortom: met heeft zelfzuchtige wind gezaaid, maar beklagt zich dan men nu ook de storm zal moeten oogsten.

Men was dus in feite te laat bij een uiteindelijk ingrijpen om te voorkomen dat zich een tegenmacht ontwikkelde die het gezag bedreigde. In Nederland zien wij iets dergelijks. Wat zoudt u denken van de "f400 schoon actie"? Misschien ziet u dit in een geheel ander kader. Trouwens, degenen die hiermede begonnen zijn, hebben niet ten onrechte gevraagd hierom. Maar nu neemt eenieder de actie over: elke arbeider wil nu opeens ook wel f400 extra hebben. Het gezag dat hier had moeten zeggen: "dit kan economisch eenvoudig niet", durfde niets te zeggen uit angst voor een algemene staking, voor een de positie van de gezagshebbers aantastende volksbeweging. Men heeft dit dus zonder meer toegelaten, maar laten weten dat men in verband hiermede wel maatregelen zou gaan treffen om toch de economie te beheersen. Nu zijn de aangekondigde maatregelen vanuit het standpunt van de staat niet zo dwaas: de staat wordt er zeker beter van, krijgt een groter deel van het nationaal inkomen dan zij zonder dit zou hebben kunnen afdwingen en heeft tevens de kans de economie enigszins te beheersen.

De knappe mannen die dit alles ontworpen hebben, zagen mijns inziens echter een ding over het hoofd: ook de gewone mensen kunnen zeer wel begrijpen wat er hier in feite gebeurt. Tegen de te treffen maatregelen zal in de eerste plaats wel zwaar geprotesteerd worden door degenen die niemand hebben van wie zij f400 extra kunnen eisen, daar vooral zij het slachtoffer worden van aangekondigde verhogingen. Daarnaast heeft men verhogingen van lasten voorgesteld die nu niet bepaald het volk te vriend zullen houden: ook juist arbeiders willen graag een autootje hebben. Wanneer je auto's dan duurder gaat maken, ook de tweedehandswagens, trap je dus wel op het hart van de zondagsrijders. Wanneer je de benzineaccijns verhoogt, tref je daarmee degenen die met hun wagen om de een of andere reden naar hun werk gaan. Daaronder zijn ook veel arbeiders en het is wel zeker dat zij een dergelijke verhoging van kosten nu niet bepaald prettig zullen vinden.

Men kan natuurlijk stellen dat de verhogende werking van de te nemen maatregelen in het merendeel slechts kleine bedragen omvatten voor de verbruiker. Toch zal blijken dat een groter deel van de bevolking niet bereid is een dergelijke vermindering van het besteedbaar inkomen - of de koopkracht daarvan - zonder meer te nemen. Wat er in feite op neer komt dat het huidige kabinet alleen in zitting kan blijven dankzij de welwillendheid van arbeiders die niet zo vriendelijk staan tegenover De Jong bijvoorbeeld. Want ofschoon het gehele voorgestelde pakket van maatregelen mijns inziens niet politiek haalbaar is, zal men de enkele maatregelen die genomen worden, moeten aanvaarden zonder onmiddellijk met nieuwe looneisen te komen. En het is de vraag of men daartoe bereid zal blijken te zijn. Bovendien moet worden gezegd dat bijvoorbeeld de voorgestelde verhoging van BTW in feite het zwaarst zal drukken op degenen die zeer kleine inkomens hebben als AOW-ers. Ook spaarders worden getroffen, doordat de koopkracht van hun besparingen opeens met 3 à 4 % terugloopt, zonder dat daar enige compensatie tegenover staat enzovoort. Wanneer echter een regering maatregelen neemt die zij niet zonder een grote

medewerking van de bevolking door kan voeren, terwijl zij juist een demonstratie heeft gezien waaruit duidelijk blijkt dat men met de situatie allesbehalve tevreden is, scheidt zij in feite door haar eigen optreden een gezagscrisis.

Men kan het gebrek aan macht natuurlijk enige tijd verbloemen door gehoorzaamheid te kopen middels zogenaamde secundaire maatregelen of, zelfs wanneer blijkt dat men niet wenst te gehoorzamen, een oppositie in staat te stellen alle gevaarlijke punten te torpederen. Het gevolg zal dan zijn dat eenieder zegt: zie je wel dat zij niet durven. Alle beperkingen die men aan onze looneisen beweert te zullen stellen, zijn dus uiteindelijk ook maar kolder. Wanneer wij onze eisen maar luid en hardnekkig genoeg stellen, krijgen wij toch ons zin wel. En daarmee is dan een gezagscrisis geboren, daar de menigte bereid is haar wil tegenover die van het wettige gezag te stellen met alle middelen. En het is zo eenvoudig een dergelijk soort gezagscrisis uit te lokken.

Denk eens aan de Damslapers. Ook hier dezelfde mentaliteit: Iemand die in feite zelden en veel te laat pleegt in te grijpen, maar die dan onmiddellijk wanneer hij iets zegt, daarvan een gehoorzame opvolging van bevelen zonder meer verwacht. Zo iemand redeneert: ik ben het gezag, dus heb ik het zonder meer voor het zeggen. Maar al te vaak realiseert men zich niet dat een dergelijke gezagsuitoefening in feite alleen mogelijk is wanneer men beschikt over een voldoende sterke troepenmacht om zijn besluiten desnoods tegen ieders opvattingen in en zonder meer door te zetten. Beschik je niet over een macht die het gezag zonder meer kan handhaven dan ontstaan rellen als die op de Dam, waar vele jongeren bijeenkwamen om eens heerlijk agentje te pesten en te laten zien dat het gezag geen cent waard is. In het begin verlopen dergelijke geschillen nogal vriendelijk. Maar de handhavers van het gezag zijn geneigd naar steeds gewelddadiger middelen te grijpen en schijnen niet te beseffen dat zij als gevolg hiervan ook steeds meer geweld tegenover zich zullen vinden.

Ik geef voorbeelden: In Nederland, maar ook in andere landen, als bijvoorbeeld Italië grijpt de politie naar gasgranaten en vuurwapens. Het gevolg is dat de oproermakers op hun beurt de straatsteen zijn gaan vervangen door de benzinebom, terwijl gelegenheidswapens als een lat, een stuk hout in vele gevallen reeds wordt vervangen door bijvoorbeeld een gedeeltelijk met lood gevulde gas slang en dergelijke. Met andere woorden: de tegenmacht bewapent zich evenzeer als de gezagshandhavers. Wanneer het gezag in wanhoop naar de vuurwapens grijpt en dit tot regel maakt, is de kans groot dat ook de tegenstrevers zich met dergelijke wapens voorzien, zelfs in landen, waarin men, zoals in bijvoorbeeld Jordanië, niet gemakkelijk en zonder meer wapens kan krijgen.

De in het heden steeds weer optredende gezagscrisis blijkt steeds weer het resultaat te zijn van een verkeerde opvatting van gezag. In Nederland bijvoorbeeld redeneert het gezag: Wij, de regering dienen zoveel mogelijk aan de politieke eisen, die namens diverse bevolkingsgroepen worden gesteld, tegemoet te komen. Wij laten hierdoor de werkelijke wensen van vele mensen wel buiten beschouwing, maar wij kunnen daarvoor eenieder, ook de dissidenten, laten betalen. Het gevolg is dat vaak zeer grote bedragen worden besteed voor de belangen van in wezen zeer kleine groepen, worden er maatregelen genomen waarmee niemand het werkelijk eens is, alleen maar omdat zij passen in een schema dat men ambtelijk heeft opgezet. Men ziet over het hoofd dat zeer vele speldenprikken op de duur ook een soort razernij kunnen veroorzaken en vergeet dat je als gezagsdrager, tenzij je beschikt over een voldoende groot terreurleger, afhankelijk bent van de gezagserkenning van je onderdanen.

Mogelijk ziet u dit onderwerp als te zeer materieel gericht. Maar het verschijnsel is belangrijk, zelfs op meer geestelijk gebied. Op het ogenblik dat ik weiger een leuze of stelling zonder meer op gezag van anderen te aanvaarden, bevindt het gezag zich reeds in moeilijkheden. Men reageert dus bijvoorbeeld niet meer: "Witteveen zegt dat dit onvermijdelijk is, dus moeten wij het aanvaarden", maar ageert eerder: "Kan die man nu geen andere oplossing bedenken dan juist mij weer te plukken?" Het gevolg is dat het gezag van de man wordt aangetast, zeker als de argumenten tegen zijn voorstellen even redelijk klinken als de zijne.

In bijna alle landen heeft het denkbeeld dat in feite de deskundige de wereld regeert, vaste voet gekregen. Maar dat is daarom nog niet waar. Men vergeet verder dat het denken van de deskundige, juist als gevolg van zijn kunde, vaak zeer eenzijdig is. Daar de deskundige maar al te vaak denkt in termen van theorieën en experimenten, is hij bovendien maar al te vaak geheel blind voor de eigen mogelijkheden en eigenschappen van het mensenmateriaal, waarmee hij als regeerder te maken krijgt. Hij begrijpt eenvoudig niet wat er aan de hand is wanneer het volk niet volgens het boekje reageert, zo min als men in Amsterdam begreep dat juist de nadrukkelijke en luidruchtige aankondiging van een beëindigen van het Damslapen voor vele mensen die zich graag meten met de gezagsdragers, een aanleiding zou worden om van zich te laten horen. Zoals men kennelijk ook niet voorzien heeft dat de havenstaking in Rotterdam een uiting van een algemeen heersende onlust was en zou voeren tot acties door het gehele land. Men heeft het gevoel gehad: wij doen wat het beste is, wij weten het, dus zal eenieder wel zonder meer ons gezag aanvaarden.

Deze paternalistische opvatting van gezag is de grootste fout die men in deze dagen kan maken. Een goed functionerend apparaat voor gezagsuitoefening kan in deze dagen alleen blijvend zich handhaven door een goede communicatie. Wanneer je niet in staat bent, hetgeen je denkt, wilt en doet voor anderen eenvoudig, begrijpelijk en duidelijk te stellen, moet je niet verwachten dat anderen op goed geloof aannemen dat je gelijk hebt. Eens was er een tijd dat het godgegeven gezag van een koning hem het recht gaf zich als een krankzinnige te gedragen, zonder dat iemand zich verzette: hij had het recht te bevelen, omdat hij een koning was. Maar die tijd is eigenlijk al voorbij vanaf het optreden van de encyclopedisten. Menig persoon mag een dergelijke vorm van onaantastbaar gezag nog wel begeren, maar het kan in deze dagen eenvoudig niet meer bestaan.

De keuze die men op het ogenblik heeft, is dan ook nogal bitter: je hebt de keuze tussen een in feite fascistische structuur, waaronder ik onder meer de bestuursvormen in vele oostelijke landen mede reken. De fascistische structuur is altijd gebaseerd op de meerwaardigheid van een groep of dit nu een ras is, een partij of enige partijen. Zodra wij uitgaan van een superioriteit van de ene groep boven de ander en zo in feite rekenen met een übermensch en een untermensch, dus een onderlaag die niet meetelt, zijn wij in feite fascistisch. De opzet van een dergelijk gezag vergt echter altijd weer de algehele beheersing en meestal ook onderdrukking van de in aantal veelal sterkere onderlaag door middel van de grote voordelen die men aan de bovenlaag biedt. Hierdoor zal de bovenlaag bereid zijn alles te doen om haar voordeel en macht te kunnen behouden.

Een dergelijke opzet kan soms zeer lange tijd blijven bestaan. Maar men slaagt er niet altijd in, zelfs al heeft men alle macht in handen, het systeem zonder meer te continueren. Denk bijvoorbeeld aan de communistische partij van Rusland: hier blijkt dat de aanwas van de partij steeds meer achter blijft bij de groei van de bevolking, terwijl zeer veel jongeren die als konsomols in de partijleer zijn opgevoed, om de een of andere reden uiteindelijk geen partijlid willen of kunnen worden. Dit voert tot een steeds verdergaande verzwakking van het kader met een gelijktijdige versterking in aantal en kwaliteit van de onderlaag. In Duitsland lagen de zaken iets anders, omdat de bovenlaag daar in feite voornamelijk een militaire groep was. De feitelijke macht van het Hitlerregime lag er voornamelijk in dat er een goed bewapende S.A. en later S.S. was die tot alle daden bereid was. Hierdoor kon men bijvoorbeeld naast het normale politieapparaat een Sicherheitsdienst zetten. Het resultaat was dat een militaire organisatie naast het leger werd geschapen die door haar wijze van optreden het leger in toom kon houden. Van het grootste belang was hierbij dat de leden van deze militair georganiseerde partij altijd weer bereid waren zelfs het grootste geweld te gebruiken, zonder zich ook maar af te vragen of dit optreden op enigerlei wijze gerechtvaardigd was of is.

De verheerlijking van het gezag die hieruit volgde, is een mentaliteit die wij bij nog vele mensen vinden. Men redeneert: wanneer er geen gezag meer is, is er niets meer. De handhaving van het gezag is daarom belangrijker dan de wijze, waarop dit gebeurt.

Er is in deze dagen nog wel een weg die voeren kan tot een gezagsaanvaarding door allen. Maar die weg zou in de ogen van vele gezagshebbers van heden vernederend zijn voor de machthebbers en het gezag: de weg van het volksoordeel. Men zal beweren dat het raadplegen van de bevolking bij elke beslissing te veel tijd zou vergen en daarom niet doenlijk is. Maar met de moderne computers is het wel degelijk mogelijk op korte tijd een zeer groot aantal stemmen te registreren en te tellen. Een enkele grote computer met rond 1200 uitlaten zou het zonder meer mogelijk maken de gehele bevolking te raadplegen bij elke beslissing die van invloed is op het leven van het volk. Ja, elke nieuwe wet die dus niet een nadere bepaling van een reeds aangenomen voorstel omvat, zou op deze wijze kunnen worden voorgelegd aan degenen die de lasten daarvan zouden moeten dragen. De stemming zou dan reeds een dag na de aankondiging plaats kunnen hebben, de gemiddelde opkomst zou waarschijnlijk rond 25% bedragen. De regeerder zou echter door dit systeem kunnen weten wat de bevolking die zich voor een probleem interesseert, nu eigenlijk wil. En dat is belangrijk. Zolang men rekening houdt met degenen die lager staan in de rangorde en hen duidelijk maakt wat er moet gebeuren, kan men op redelijk resultaten rekenen. De minderen staan achter de man die besluiten neemt. Deze heeft dan ook gezag.

Voorbeeld: in de Tweede Wereldoorlog waren er generaals die uitgingen van het standpunt dat hun ondergeschikten zo veel mogelijk dienden te worden voorgelicht over de operaties waaraan zij deelnamen; die in ieder geval duidelijk moesten weten wat in feite hun taak was en zover de geheimhouding en strategie dit mogelijk maakten, en bovendien ook het algehele doel zoveel mogelijk dienden te kennen. Hun troepen toonden veel meer belangstelling en initiatief en volbrachten vaak dingen die met andere troepen niet mogelijk geweest zouden zijn. Andere generaals meenden dat het opvolgen van bevelen voldoende was. Bij onverwachte storingen of ontwikkelingen bleken dergelijke troepen veel minder te bereiken en werden zelfs vaak teruggeslagen, zonder dat dit onvermijdelijk zou zijn geweest.

Ook geestelijk zou men met deze neiging rekening moeten houden. Men kan natuurlijk stellen dat er een gezag is, bijvoorbeeld een kerkelijk leergezag, en dat men zich daaraan nu maar te houden heeft. Ook nu nog stelt men vaak: wij zeggen dit, wij hebben het gezag, dus u hebt maar te aanvaarden. In de kerk van Rome is er bijvoorbeeld een dogma dat stelt dat de paus onfeilbaar is bij uitspraken ex cathedra. Dit laatste wordt de mensen overigens eerst de laatste jaren geleerd, omdat zij een absolute onfeilbaarheid in geen geval meer wensen te aanvaarden. Men meent kennelijk echter dat een uitleg van dit dogma dat voor de eenheid van de roomse kerk zo belangrijk is, nog steeds zonder meer als leerstuk dient te worden gesteld en spreekt liever niet over de organisatorische redenen van dit dogma. Gevolg: rond 60% van de hedendaagse katholieken weigert dit dogma nog te aanvaarden. Misschien zou men betere resultaten kunnen boeken, wanneer men de gelovigen er op zou wijzen dat zonder dit de eenheid van de kerk in gevaar zou komen. In het begrip dat zonder dit leergezag, de kerk snel uiteen zou vallen in vele kleine groepen met eigen visie en rite zouden velen die nu juist deze stelling zo onaanvaardbaar achten, haar dan misschien nog wel willen aanvaarden. De gezaghebbers zouden zich verder moeten realiseren dat wanneer men eenmaal begint een dogma af te wijzen, het niet zo moeilijk meer is om ook verdere leerstellingen te bewijfelen en te verwerpen. Een dergelijke ontwikkeling heeft ook het moderamen van de hervormde kerken kunnen constateren. Ook hier blijkt een steeds verdere aantasting te bestaan van het leergezag dat de theologen zich aanmatigen, zodat men ook hier van een gezagscrisis zou kunnen spreken.

Volgens mij zijn al deze crises in de eerste plaats een gevolg van een gebrek aan communicatie. Voorbeeld: zeg tegen de Nederlanders: uw belasting wordt in het komende jaar met enkele guldens verhoogd ten behoeve van de onderontwikkelde gebieden dan zal er hiertegen weinig

of geen verweer bestaan. Stelt men echter: wij hebben dit jaar 1% van het volksinkomen bestemd voor onderontwikkelde gebieden en daarom moeten wij de belastingen met rond 3% verhogen dan zal elke leek reageren met een: hier klopt iets niet. Er ontstaat dan wantrouwen, zodat men al snel met vragen komt: wat doe je dan met die andere 2% verhoging en hoe weten wij dat ons geld werkelijk voor de onderontwikkelde gebieden zal worden gebruikt, en niet alleen maar zal dienen om overbodige producten winstgevend af te zetten in de arme landen? Indien je medewerking wilt hebben van de mensen, zul je hen duidelijk moeten maken, waarom het gaat. Zonder dit worden ook je beste bedoelingen in de ogen van anderen al snel verdacht. Ik meen dan ook te kunnen stellen dat de werkelijke gezagscrisis grotendeels voortkomt uit een gebrek aan communicatie.

Wat zou men hiertegen kunnen doen? Veel waarschijnlijk. Maar dan zou je mensen moeten hebben die wanneer bijvoorbeeld Luns volgens eenieder de Kamer met mooie kluiten het riet in stuurt ten aanschouwe van het gehele volk, de moed hebben om op te staan en op te merken: "Meneer de voorzitter, ik kan niet begrijpen wat de minister met deze onzin bedoelt." En waar vind je mensen die, wanneer een specialist aan het woord is, durven opstaan en zeggen: "Ik ben geen deskundige in bijvoorbeeld de economie. Voor mij is het gestelde abacadabra. Zou de spreker zijn stelling misschien willen herhalen in meer algemeen begrijpelijke termen?" Men ziet dit als onwaardig, onredelijk. Men meent dat eenvoudige taal eenvoudigweg de Kamer verlaagt. Toch zou juist eenvoudige taal het volk nader kunnen brengen tot de regering en de mensen kunnen doen begrijpen, waarom men tot bepaalde besluiten komt. Wat zeker het gezag van de regerenden eerder ten goede zou komen dan te schaden. Aan de andere kant betekenen de noodzaak uit eigen ivoren torens af te dalen naar de taal van de eenvoudigen dat de regering ook eerder begrip zal kunnen hebben voor de vragen, problemen en zienswijzen van het eenvoudige volk. Het gebruik van simpele woorden zal ook de sprekers zelf sneller duidelijk maken, waar zij in hun formuleringen te vaag blijven, iets wat bij het gebruik van stadhuiswoorden veel minder snel beseft zal worden.

Ook in de esoterie vraag je je weleens af, waarom men zoveel vreemde woorden en specialistische termen gebruikt. Ook dit werkt onduidelijkheid in de hand. Wanneer je stelt: "de ziel moet vaak inkeren in bardo" blijft de stelling veel vager dan wanneer men stelt: het eeuwige deel van de mens zal onder omstandigheden in de duisternis, de afzondering, moeten vertoeven, maar kan zich daaruit bevrijden door wilskracht en besluitvaardigheid. Het laatste is niet alleen duidelijker, maar door de noodzaak in simpele woorden duidelijk te blijven, ook juister gezegd. Vaak blijkt men stellingen of beelden te hanteren, waar de meeste mensen de betekenis niet voldoende van kennen. Zij kennen het beeld wel, maar niet de betekenis ervan. Denk eens aan het kabbalistische beeld van de levensboom. Een veel hierbij voorkomende formulering is: "hij wortelt in de aarde, rijke zijn stam omhoog tot zijn takken de schepper koelte in het gelaat wuiven." Maar dit beeld is zinloos wanneer men niet eerst duidelijk kan maken dat de levensboom duidt op het samenvoegen van alle dingen die je bent, en komt tot een harmonie, zodat je een eenheid geworden bent. Kennen alle aanwezigen deze betekenis dan kan voor het geheel van de verklaring later altijd nog wel het begrip levensboom gebruikt worden. Maar zodra er iemand bij komt die de inhoud van het begrip niet kent, is de lering weer versluierd en daarmee onduidelijk. Want wanbegrip bij een mens kan tot gevolg hebben dat voor velen verwarrende vergissingen enzovoort ontstaan.

Het lijkt mij van belang dat men terugkeert van het exceptionele taalgebruik, waarin elke groep een reeks geheel eigen woorden en begrippen hanteert die voor anderen onduidelijk of betekenisloos zijn. Men zou moeten leren alles, zelfs de meest wetenschappelijke of ingewikkelde zaken, weer te geven in eenvoudige en voor iedereen zonder meer te begrijpen woorden, zodat eenieder die wil, ook kan begrijpen wat bedoeld wordt. Er zullen nog steeds voldoende verwarringen zijn. Maar er is begrip mogelijk en dus samenwerking. Waar samenwerking is, kunnen ook erkenningen van het gezag van anderen ontstaan, besef van de noodzaak van bepaalde toestanden enzovoort. Zolang dit op de wereld niet gegeven kan worden, is het bijna

onmogelijk tot een oplossing van de gezagsproblematiek te komen. Onmogelijk is een oplossing wanneer niemand bereid blijkt ongelijk te erkennen.

Denk nu eens aan bijvoorbeeld de Vietnamkwestie. Hoe eenvoudig en logisch lijkt de oplossing wanneer men stelt dat de Noord-Vietnamezen en Vietcong bereid zijn de Amerikaanse troepen met rust te laten wanneer zij voor een bepaalde datum uit het land zullen worden teruggetrokken. Het is een volkomen redelijk aanbod, waar niemand volgens mij iets op tegen zou kunnen hebben, daar zij bereid zijn een vrije regering te doen vormen. Dat zij daarbij er de voorkeur aan geven, degenen die dankzij de Amerikaanse macht, zolang dictator hebben gespeeld uit te schakelen, is ook redelijk, omdat het wel zeker is dat Ky en Nguyen enzovoort zich zullen trachten vast te klampen aan hun eenmaal verworven positie en voorrechten (ofschoon zij dezen zeker niet door eigen verdienste of door de wil van het volk verworven hebben). Men moet verstaan wat hier wordt gezegd: Wij hebben genoeg van de oorlog. Wij willen een enkele staat en zijn bereid een grote mate van democratie binnen die staat toe te laten wanneer wij eindelijk de kans hebben, van al dat vechten en die onnutte vernietigingen af te komen.

Daar echter voor eenieder wel duidelijk is dat de Amerikanen nu maar terug moeten trekken, terwijl de meesten niet begrijpen wat hun werkelijke bedoeling is, vooral wanneer men al geneigd is in bepaalde termen te denken, zal Nixon wel moeten reageren met een "Niemand kan bepalen wanneer ik mijn troepen terug moet trekken; dit is een aantasting van ons gezag. Ik ben zelfs bereid mijn troepen weer te gaan versterken wanneer jullie weer vervelend worden." Want zover gaat het misverstand. Een deel van de vrijheid, waarvoor de Amerikanen vechten, wordt nu het volk van Vietnam aangeboden door de feitelijke concessies ten aanzien van de gekozen gezagsstructuur, zoals deze duidelijk wordt gesteld in het aanbod van de Vietnamezen.

Naast de onduidelijkheid voor de gewone man speelt natuurlijk hier het feit een rol dat vele Amerikanen hun eigen hoogheid en gezag door de voorstellen aangetast achten. Ook komt een tegemoetkomen aan deze eisen in feite voor de Amerikanen neer op een toegeven dat zij eigenlijk een dwaasheid hebben uitgehaald door ooit in Vietnam te beginnen. Voor velen betekent een aanvaarden van het voorstel een duidelijk falen, omdat men immers niet in staat zal zijn de figuren die men zelf naar voren heeft geschoven, verder te handhaven in de regering van dit land. Wanneer de Amerikanen heel verstandig zijn, kunnen zij antwoorden: "Wij zijn bereid ons binnen de gestelde tijd terug te trekken, mits een algemene verkiezing kan worden gehouden, waaraan ook de huidige regeerders mee kunnen doen en u garandeert dat zij in geval van verkiezing inderdaad deel van het bestuur zullen blijven uitmaken, laat het gehele volk in dit geval maar eens beslissen." Een dergelijk voorstel zou zo redelijk zijn en zozeer overal als waarlijk democratisch worden toegejuicht dat de Vietnamezen hier moeilijk onmiddellijk neen op zouden kunnen zeggen en vermoedelijk met een vredesaanbod, ondanks een langer dan de gestelde termijn in het land blijven van troepen en mogelijk zelfs een handhaven van enkele Amerikaanse bases voor langere tijd, toe zou willen staan.

Men dient er bij dit alles zich van bewust te zijn dat de Noordvietnamezen er zeker geen behoefte aan hebben langer te blijven strijden en zonder hoogste noodzaak een land, dat reeds zo erg vernietigd werd, nog verder te laten vernietigen. Daarnaast hebben zij netzo goed als de Zuidvietnamezen behoefte aan de rijst uit omstreden gebieden, aan de produkten van de bestaande industrieën in het zuiden en bovenal aan rust, om althans enigszins de schade te kunnen overzien en te herstellen. Men mag wel stellen dat de mensen aan de conferenrietafel elkaar niet verstaan. Het resultaat is eveneens iets wat met enige goede wil als een gezagscrisis zou kunnen worden omschreven.

De behoefte van vele regerenden eigen onfeilbaarheid steeds weer aan te tonen en steeds weer bewijzen te leveren voor de juistheid van eigen instelling, zal dan ook mijns inziens de Amerikanen er in dit geval toe brengen een op zich niet onredelijk voorstel af te wijzen. Niet omdat zij geen vrede willen, maar omdat zij, denkende in eigen terminologie, over Amerikaanse

verantwoordelijkheden en machtsevenwichten, niet meer in staat zijn de eenvoudige waarheid te zien dat hier werkelijk een volk spreekt dat vrede wil. Het is treurig dat dit kan voorkomen. Nog treuriger is echter dat conflicten, die zo door een elkaander misverstaan veroorzaakt worden, juist door de onredelijkheid die men bij de tegenstander vermoed in hevigheid wel toe moeten nemen.

Nogmaals: op het ogenblik komen Noord-Vietnam en de Vietcong met een aanbod dat in feite redelijk is dat voor hen, uitgaande van hun wijze van denken een reeks van concessies inhoudt. Wanneer de Amerikanen uit overwegingen die voor hen alleen een prestigekwestie kan zijn, weigeren op deze voorstellen in te gaan, wordt de strijd verbitterder en feller. Daarbij komt dat de strijd dan in steeds toenemende mate alle invloedsgebieden van de USA zal gaan omvatten en dat de tegenpartij steeds minder geneigd zal zijn alleen maar te strijden tegen wat men noemt de Amerikanen en hun lakeien in Vietnam, maar elke pro-westerse groep in Azië zal worden aangevallen. De agitatie zal zich dan uitbreiden en ook in Maleisië, Singapore, India, Oost-Pakistan een steeds grotere rol gaan spelen, terwijl alles wat met westerse belangen maar te maken heeft, zonder meer vernietigd zal worden. In de huidige situatie is dit het enige antwoord wat men op de Amerikaanse onwil kan geven. Sabotage en agitatie zijn de beste strijdmiddelen voor de partisaan.

Denk niet dat tegenstellingen van deze aard alleen maar hier een rol spelen. Dergelijke misverstanden, overwegingen en reacties spelen ook bijvoorbeeld een rol in Israël. Ook in Israël zelf zijn er op het ogenblik al heel veel mensen die tot veel concessies bereid zouden zijn wanneer er maar een enigszins redelijke vrede bereikt zou kunnen worden. Maar er is een bepaalde hardnekkige partij die stelt dat men geen stap terug kan doen, omdat anders de tegenstander zou kunnen denken dat men zwak is geworden. Het beeld van een star, sterk, onoverwinnelijk Israël is voor deze mensen belangrijker dan een mogelijkheid eindelijk weer in vrede te kunnen leven. En ondanks alle mooie woorden en gedane toezeggingen van anderen meen ik niet dat zelfs Golda Meir daarin enige verandering zal kunnen brengen. Ook hier is sprake van een zich ontwikkelende gezagscrisis die in de komende tijd heel wat moeilijkheden met zich zal kunnen brengen.

Er zijn ook nu reeds vele Israëli's die zeggen dat hetgeen op het ogenblik wordt gedaan, niet meer redelijk en verantwoord is, dat men tot een overeenkomst moet zien te komen, hoe dan ook. Menigeen redeneert: vrede is voor alles noodzakelijk, zelfs wanneer wij daardoor nog niet van de terroristen af zijn, want dan kunnen wij eindelijk die problemen aan gaan pakken, zonder met andere mogenheden in conflict te komen. Degenen die beweren dat dit onmogelijk dat dit onzin is, hebben vanuit hun standpunt gelijk. Zij zijn eerlijk, maar denken nu eenmaal in bepaalde termen en formules van politiek en beïnvloeding van de wereldopinie. Zij kunnen eenvoudig niet begrijpen hoe iemand anders zou kunnen denken. Het gevolg is dat de komende tijd in Israël zelf een steeds grotere verdeelheid kenbaar zal worden. Maar een land dat tegen zichzelf verdeeld is, zal geen eenheid en inspanningen meer op kunnen brengen als bijvoorbeeld de zesdaagse oorlog vergde. Dit ziet men over het hoofd. Wanneer een geheel volk bereid is zonder enig voorbehoud te vechten, kan zelfs een betrekkelijk klein volk zeer veel bereiken. Maar wanneer een groot deel begint met te zeggen: "kan het niet wat minder", is er geen enthousiasme meer en zal men niet meer zo ten koste van alles door kunnen zetten. Zelfs wanneer men een groot deel van de twijfelaars uiteindelijk zou kunnen bekeren, blijft nog een te zwakke achterban, daar men het thuisfront niet meer geheel zal vertrouwen.

Vergelijk eens met Feyenoord: wanneer de keeper in het doel te zwak, niet geheel betrouwbaar blijkt of schijnt, zal de gehele achterhoede hierdoor uit haar verband geraken, de voorhoede zal minder mogelijkheden krijgen en het succes van de wedstrijd in gevaar komen. De kans om te winnen wordt veel kleiner, alleen omdat men de keeper niet vertrouwt. Een leger dat zijn thuisfront niet meer geheel kan vertrouwen, wordt op soortgelijke wijze gehandicapt.

U ziet het: ook hier dreigt een gezagscrisis. Wat zou men hiertegen kunnen doen? Eigenlijk zouden er mensen moeten komen die in de eerste plaats duidelijk willen zijn. En duidelijkheid betekent ook duidelijk maken wat de inhoud is van maatregelen, waartegen men zich misschien verzet, zonder onmiddellijk in de aanval te gaan. Die duidelijkheid zou zeker niet altijd de oplossing zijn. Maar het zou al heel veel helpen wanneer men bijvoorbeeld bij de buitenlandse politiek van Nederland zou begrijpen dat men industriële belangen hoger acht dan een gevoel bij het volk of een publieke opinie. En dan zou men misschien ook duidelijk kunnen maken, waarom deze keuze gemaakt moest worden. Zoals duidelijkheid ook betekenen zou dat men de vraag durft stellen of er nog wel sprake is van een volksvertegenwoordiging wanneer een regering en de Kamers in blijven gaan tegen de kenbare verlangens, wensen en meningen van het volk.

Zo eenvoudig zou men de dingen moeten kunnen stellen. Maar ja, je hebt te maken met deskundigen die je uit zullen lachen, om je eenvoudig, en alleen nog aanspreekbaar zijn wanneer je hen in hun eigen ingewikkelde en soms zelfs warrig jargon toespreekt. Wanneer een leek (over een geweldenaar) tegen een psychiater zegt: "Die man heeft eens een pak slaag gehad en dat kan hij nog steeds niet verkroppen, dus moeten wij hem duidelijk maken dat een pak slaag geen schande is, maar hem gelijktijdig stevig op de vingers tikken, omdat hij zo gewelddadig is" dan zal de deskundige lachen en zeggen: "Dat moet ik eerst eens onderzoeken." Na dat onderzoek zal hij dan ongeveer stellen: "Hier is sprake van een verdrongen angstcomplex uit de jeugd dat tot agressiviteit aanleiding geeft en op grond daarvan moeten wij tolereren dat de man zo nu en dan in een toestand van verminderde toerekenbaarheid anderen een pak slaag geeft." De psychiater heeft natuurlijk vanuit zijn standpunt gelijk. Maar wanneer je zo tolerant wordt, alleen maar omdat iemand weigert zich te schikken naar de feiten, zo vraag ik mij toch af, waar men uiteindelijk terecht zal komen.

Er is steeds weer een neiging om alles absoluut en eenzijdig te stellen. Ik kan begrijpen dat de dierenbeschermers vinden dat alle dieren een goed leven moeten hebben. Ik ben dat zeker met hen eens. Maar wanneer zij dan uitroepen dat het zo verschrikkelijk is dat de arme varkens tijdens het transport naar het slachthuis zo ruw worden behandeld, komt er in mij iets in opstand. Ik vind het slachten dan voor het dier net zo erg of erger dan de bedoelde behandeling. Ik ben dan geneigd om dan te zeggen: dit alles is in de eerste plaats het gevolg van het feit dat jullie van karbonade houden, zodat die beesten ook voor jullie plezier geslacht worden. Daar ligt de werkelijke oorzaak van de ruwheid. De behandeling die men de dieren geeft, komt voort uit het feit dat zij toch reeds gedoemd zijn om te sterven en zo aan jullie vleeshonger moeten voldoen. De moeilijkheid schijnt mij steeds weer te liggen in het feit dat mensen eenvoudig blind zich voor de feiten die zij voor zich niet aanvaardbaar vinden. Men zegt goed te zijn voor dieren. Wijs je erop dat de wijze waarop men vloaien en luis behandeld, veelal niet van grote dierenliefde blijkt geeft, zo zal men antwoorden dat men dit juist doet uit zuiver dierenliefde, omdat men zo zijn eigen diertjes tegen ongedierte kan beschermen. Maar men zal slechts zelden openlijk toegeven: ik ben inderdaad inderdaad wreed tegen insecten, maar dat komt omdat ik belangen tegen elkander heb afgewogen en voor mijzelf een keus heb gedaan.

Er zijn dergelijke eigenaardigheden en strijdigheden op allerhande gebied aan te halen. Maar altijd weer kunnen wij de oorzaak herleiden tot een eenzijdigheid van denken, het gebruik van een eenzijdige terminologie, waardoor veel belangrijke facetten buiten beschouwing blijven, onbewust of bewuste blindheid voor de werkelijkheid en werkelijke verhoudingen en de vaak aanwezige behoefte van de mens om eenieder die anders spreekt, denkt of leeft, zoals men dit zelf doet, daarom alleen reeds automatisch als minderwaardig te beschouwen.

Een groot gedeelte van de mensen in uw tijd is in wezen fascistisch. Want fascistten zijn degenen die beweren dat alle politieoptreden op en rond de Dam ten onrechte is geschied. Deze mensen beschouwen immers de rechten en plichten van een groot deel van de bevolking en zelfs van de politie als ondergeschikt aan de belangen en wensen van een in verhouding gering aantal mensen die toch feitelijk anderen lastig zijn gevallen.

Fascisten ook zijn degenen die applaudisserden voor het optreden van de marine, daar zij er kennelijk van overtuigd zijn dat het feit dat een stelletje frisse ferme knapen anderen afrost, zonder dat dezen hiertoe ook maar aanleiding gaven, terecht handelen. Zij menen misschien dat dit goede gevolgen zal hebben. Maar mensen die een bepaalde groep zonder meer omentwille van kleding, gedrag, midderwaardig achten, en voor hen de algemene regels van maatschappelijk verkeer willen schrappen, zijn volgens mij wel degelijk fascist.

Het fascisme is veel dichterbij dan u denkt en de gezagscrisis in deze dagen komt volgens mij mede voort uit het feit dat het fascistisch denken in deze dagen hand over hand toeneemt en steeds meer mensen besmet. Steeds meer groepen zijn bereid zichzelf superieur boven alle andere te achten en stellen zich daarmee in feite boven de wet of trachten dit te doen. Ik meen dat het grijpen naar alle middelen van geweld om elke vorm van samenleving of gezag die niet strookt met eigen denken, eigen groep, enzovoort, te vernietigen, een duidelijk bewijs is voor het bestaan van een fascistische mentaliteit.

Zoals u waarschijnlijk weet, verwachten wij voor de komende periode een verstarring van mentaliteit. Dit betekent dat extremen en ook acties van extremisten in de komende periode sterk op de voorgrond gaan treden. Wil men zich zoveel mogelijk losmaken van de suggestieve invloeden die hieruit voort kunnen komen, dan zal men steeds weer moeten proberen alles tot zo eenvoudig mogelijke termen te herleiden, alle eenzijdigheid in argumentatie moeten vermijden en bovenal de wil moeten hebben om te luisteren naar een ander, zodra deze maar bereid is zich begrijpelijk uit te drukken. Is iemand onbegrijpelijk in zijn uiteenzettingen dan zal men er goed aan doen niet zonder meer aan hem voorbij te gaan, maar hem temeer duidelijk te maken dat hij onbegrijpbaar, onduidelijk is. Op deze wijze zal de warhoofdigheid die de feitelijke oorzaak is van de gezagscrises in deze tijd, langzaam plaats gaan maken voor een gezonde uitwisseling van denkbeelden. Hierdoor zal men kunnen komen tot een redelijke samenwerking binnen het kader van een wereldmaatschappij die dan ook niet meer noodzakelijkerwijze door nationale grenzen dient te worden verdeeld. Heeft u commentaar?

Vraag: Ik wil opmerken dat het een grote kennis vereist om een dergelijk standpunt in te kunnen nemen.

Antwoord: Ik meen niet dat dit grote kennis vereist ofschoon ik toegeef dat de een zijn standpunt misschien gemakkelijker duidelijk uiteen zal kunnen zetten dan de ander. Maar wie afstand van pretenties doet, komt al een heel eind. Dan komt het niet meer voor dat wanneer twee sprekers in de Kamer iets te zeggen hebben dat Jan met de Pet aangaat, deze na korte tijd al zegt: "Zet die maar af, daar snap je toch niets van". Kortom: men spreekt over Jan met de Pet en zijn problemen op een wijze die Jan ver boven de Pet gaat. Eerst wanneer Jan begrijpen kan wat men voor, over en zonder hem aan het beslissen is, is er kans dat ook hij een duidelijk standpunt in gaat nemen. Overigens zij hier opgemerkt dat het gewone volk kennelijk eerder de tegenstrijdigheden in dergelijke betogen opmerkt dan parlementariërs zelf. Je hoeft niet veel te weten, maar je kunt wel veel begrijpen. Vandaar dat menig eenvoudig man zich steeds weer afvraagt, waarom zijn voormannen uren bekvechten over details, maar zo zelden aan de werkelijk belangrijke dingen schijnen toe te komen. Ik meen dan ook dat er werkelijk niet veel kennis nodig is om het door mij gegeven standpunt in te nemen. Wel zal men enige zelfkennis nodig hebben, opdat men eigen beperkingen kan beseffen. Ik meen dat het bij zeer velen die op het ogenblik het gezag menen uit te oefenen, hieraan ontbreekt.

Vraag: Spreken volgens u kamerleden voor hun collega's of voor Jan Boezeroen?

Antwoord: Zij spreken voor hun collega's in de Kamer, althans meestal. Ik ben er echter van overtuigd dat zij, als vertegenwoordigers van het volk, hun voorstellen, moties en dergelijke niet slechts voor hun collegae dienen te formuleren, maar ook voor het volk dat zij vertegenwoordigen. Zij staan daar als representanten van het volk. Het volk heeft er mijns inziens dan ook recht op steeds duidelijk te mogen weten, op welke wijze en in welke zin zij hun

kiezers representeren. Het lijkt mij beter hierover niet verder door te gaan. Eenieder heeft hierover zijn eigen mening. Ik geef u mijn persoonlijke visie, maar ben ervan overtuigd dat de kloof tussen volksvertegenwoordiging en het volk medeaansprakelijk is voor de gezagscrisis van heden.

Vraag: Wie zouden in het geval van een volkse duidelijkheid bij sprekers de tv afzetten denk u?

Antwoord: De intellectuelen die zich gekrenkt zullen gevoelen omdat zij niet meer de enigen zijn die begrijpen wat er eigenlijk wordt gezegd. Zij zullen ongetwijfeld alles doen wat zij kunnen om een dergelijke "verlaging van het peil" te voorkomen. Wat dan weer wijst op een wat fascistische mentaliteit, daar zij zich zo arbiters willen maken en zich boven het volk stellen, zonder te begrijpen dat zij juist tegenover degenen die niet zo intellectueel zijn en niet zo een goede opvoeding hebben gehad, eerder meer verplichtingen hebben dan rechten. Een intelligentia die meent zich tot enige maatstaf in een maatschappij te kunnen maken, faalt. Eerder zou men kunnen stellen: laat eenieder a.u.b. in zo eenvoudig mogelijke termen spreken. De intellectueel kan dan degene zijn die aan die woorden, zodra zij begrepen worden, meer nadruk en inhoud geeft voor hen die een verdere belichting op prijs stellen.

Vraag: In welke vorm is het huidige gezag in Nederland een noodzaak?

Antwoord: De huidige vorm van gezag is mijns inziens geen noodzaak, er zijn andere vormen denkbaar die gelijkwaardig zouden zijn. Maar wel is de huidige vorm van gezag de enige vorm die met de bestaande middelen zonder meer uitgeoefend kan worden. En een zeker gezag is binnen elke maatschappij noodzakelijk, gezien het feit dat de samenleving die u kent, op industriële productie en handel is gebaseerd. De neiging van het gezag om het gedrag van alle mensen zoveel mogelijk te normeren, komt voort uit de nadruk die ligt op industrie, dus arbeid. Vele van de gezagsdrager gaan uit van formules die eigenlijk voortkomen uit het industrieel denken en hangen in feite samen met produktie. Men schijnt hierbij niet altijd te beseffen dat mensen nu eenmaal anders reageren dan dingen. Mijn antwoord luidt dus: de huidige gezagsstructuur is noodzakelijk, omdat het volk niet in staat is een voor eenieder aanvaardbaar beeld van gedrag en samenwerken tot stand te brengen, terwijl het gezagsapparaat zelf niet in staat is zich zonder druk van het volk te veranderen. Eerst wanneer een beter begrip tussen gezaghebber en degenen, over wie een gezag wordt uitgeoefend, bereikt wordt, kan een betere toestand ontstaan. Nu moet ik werkelijk gaan eindigen, maar herhaal nog een keer: denk zo eenvoudig mogelijk en vereenvoudig ideeën nogmaals voor u ze in woorden kleedt om ze aan anderen voor te leggen. Op deze wijze bevordert u zowel zelfkennis als begrip bij anderen. Goedenavond.

HEERSCHAPPIJ OVER ONSZELF (ESOTERIE)

Goedenavond, vrienden.

Het spijt mij dat ik uw gesprekken moet onderbreken, maar het is de bedoeling dat ik nu het een en ander ga zeggen op een wat esoterische basis.

Vaak doet esoterie bij de mensen mij denken aan het een of andere wolwasmiddel dat een grauwsluier weg moet halen: de reclame is uitstekend, maar de resultaten zijn vaak niet navenant. En laten wij de reclame buiten beschouwing dan blijkt al snel dat wij met de esoterie uiteindelijk alleen maar op zoek zijn naar heerschappij over onszelf.

Bezie de mensen die zich hiermede bezighouden en je komt al snel tot de conclusie dat de meesten van hen in een voortdurende innerlijke gezagscrisis zijn gewikkeld, waarbij zij zichzelf bestrijden te land, ter zee en in de lucht. En vaak zit zelfs aan die strijd een luchtje.

Wat zou hiervan de oorzaak kunnen zijn? De verklaring is heel eenvoudig: de meeste mensen vormen zich zo hoge idealen dat zij er nooit bij kunnen komen, zelfs niet al gaan zij boven op een ladder op hun tenen staan. Velen proberen dit toch, omdat zij zo graag geestelijk hoogstaand willen zijn, maar verliezen hun evenwicht en breken hun geestelijke nek, waarna zij als zeer laagstaande wezens met zeer hoge pretenties de wereld verder doorschutteren, gekweld door een innerlijk verdeeld zijn tegen zichzelf.

Want om esoterie te kunnen bedrijven, moet je allereerst de moed vinden om in waarheid in jezelf te kijken. Maar de meeste mensen kunnen niet tegen het schouwspel dat zij dan te verwerken krijgen. Ongeveer op de wijze waarop een liefhebber van een biefstuk vaak niet tegen het slachthuis kan. Het is dan ook een walgelijk en onsmakelijk gezicht wanneer je moet zien, hoe je innerlijk jezelf zit te wenden en te keren, zit te snipperen en te plakken, omdat je alles wat je doet - en soms eenvoudig moet doen - graag die geur van heiligheid mee zou geven die je ook voor jezelf verlangt. Men probeert zichzelf voor te stellen als een bloeiende roos, maar in de meeste gevallen lijkt het hoogstens op een roos van Jericho die in jaren geen water heeft gehad.

Wil je je zelf werkelijk leren kennen voor wat je bent, dan zul je er genoeg mee moeten nemen dat vele illusies die je over jezelf hebt gekoesterd als sneeuw voor de zon verdwijnen. En als je de regels van esoterische zelfbeschouwing eerlijk en zonder voorbehoud toepast, kom je meestal ook tot de conclusie: als mens sta ik een stap boven de apen, maar een grote stap zal het wel niet geweest zijn.... Ik beseft dat dit laatste nogal hatelijk klinkt. Maar is het daarom minder waar? Men beweert dat apen altijd anderen nadoen. Ga eens na hoe de mens meestal aan de voor hem zo belangrijke maatstaven van het leven komt? Hoe hij het juiste gedrag enzovoort vaststelt? Dat blijkt bijna altijd weer gebaseerd te zijn op het naäpen van anderen. Men stelt trots dat de mens verstand heeft en een redelijk wezen is. Maar als je eerlijk naar de binnenkant ziet, schrik je wanneer je ziet hoe het denkvermogen verroest is door weinig gebruik, en zelfs de rede onder emotionele spinnenwebben verborgen ligt.

Een negatieve benadering? Ik ben het met u eens. Maar dat is nu juist het gehele probleem: vooral bij het begin van een esoterisch streven moet je jezelf in waarheid durven zien en dat is, ten aanzien van je pretenties, altijd negatief. Heel vaak denk ik aan de mens als een oude steen. U weet wel, zo een stuk puin dat men uit een muur gebroken heeft. Deze denkende mens-steen zegt nu: ik weet dat ik een steen ben en heb toch werkelijk een heel behoorlijke grootte. Maar hij beseft niet dat hij, voor hij ooit nog weer een deel van een muur kan worden, eerst stevig afgebikt moet worden. Je moet als mens een hoop onnodige dingen verliezen, om uiteindelijk de essentie van je eigen wezen te kunnen begrijpen. Dan pas kun je meer positief gaan worden.

Maar ook dan zijn teleurstellingen niet uitgesloten. De puinhoop die alle bijkomstigheden aan het verliezen is, heeft misschien altijd gedacht dat hij een sierornament was en na het verlies van alles wat geen werkelijk deel is, moet hij tot de conclusie komen dat hij maar een eenvoudige kalksteen is, alleen goed om gebruikt te worden in een spauwmuurtje - een zachte steen dus. Aan de andere kant leer je wel beseffen dat ook spauwmuurtjes van belang kunnen zijn dat ook die vaak een uitgesproken en belangrijke functie in een bouwwerk kunnen hebben. Zeker is dat je eerst wanneer je de werkelijke inhoud en waarde van eigen wezen erkend hebt, kun bepalen, waar je passen moet, waarnaar je werkelijk streven moet in het leven. Dan pas kun je werkelijk streven naar harmonie, omdat je nu pas weet, op welke manier je harmonisch kunt zijn.

Sommige mensen werpen zich op de esoterie, omdat zij hoger willen stijgen. Maar met een fles jenever kun je ook de hoogte krijgen, en dat wil nog niet zeggen dat je hoger zit dan eerst. Je bezighouden met esoterie, hoe intens ook, betekent niet zonder meer dat je werkelijk ook maar iets verder bent gekomen. Hoogvliegerij met allerhande mooie theorieën is onmogelijk en helpt je niet je doel te bereiken. Harmonisch zijn, bewust worden enzovoort, in esoterische zin komen in wezen altijd weer neer op een besef krijgen voor werkelijke persoonlijkheid, een harmonie

vormen met je wereld, waardoor eventueel dan weer een harmonie met de hoogste waarden in eigen Ik mogelijk wordt.

Misschien vindt u mij, zoals vele anderen, eigenlijk maar wat cynisch en eigenaardig. Ik weet wel dat ik zo lijk en misschien soms ook ben. Ik beseft het van mijzelf en dit alleen is voor mij reeds een groot voordeel. Maar wanneer ik de mensen bezig zie die zoveel mooie woorden kennen en zo positief spreken, dan lijkt het mij steeds weer toe dat zij innerlijke alle mooie woorden op een rij zetten en zichzelf zitten te bepreken. Waarop zij deze innerlijke processen onmiddellijk op papier zetten en dan tegenover de buitenwereld gebruiken als bewijs voor eigen heiligheid. Mogelijk is dit voor hen een teleurstelling: de beste predikers op aarde waren eigenlijk allen maar gemene mannetjes, een enkele uitzondering misschien daargelaten.

Onthoudt dus dat u uw eigen denkwijzen en visioenen nooit kunt hanteren als een bewijs voor uw persoonlijk gestegen zijn, bewuster zijn en dergelijke. Je kunt niet zeggen dat je esoterisch verder gekomen bent wanneer er naar buiten toe niets van je innerlijke bereikingen doorschijnt. De ware mens die zichzelf heeft erkend, is als albast: in hem brandt de vlam van beseft en harmonie en door zijn wezen straalt dit uit, een zacht licht verspreidende over de wereld, waarin hij leeft. Mooi gezegd, vindt u niet en zo positief hé? Maar wat is dan dat albast helaas zeldzaam. Het komt niet veel voor.

Ik zou dan ook van mijn kant nog enkele korte opmerkingen willen maken over de esoterie.

Esoterie berust op de zelferkenning van de innerlijke mens. De innerlijke mens wordt, voor de mens in de wereld, het gemakkelijkst kenbaar door haar te zien als de motiverende factor van de uiterlijke mens. Zoals geschreven staat: aan de vrucht zult gij de boom kennen. Wat op het eerste gezicht pijnlijk moge lijken, maar aan de andere kant zoveel mogelijkheden van positieve erkenning inhoudt dat je er mijns inziens best vrede mee kunt hebben.

In de tweede plaats: mensen die spreken over het bereiken van harmonie in zichzelf, moeten daarbij niet vergeten dat een dergelijke harmonie alleen bereikt kan worden wanneer zij ook kan worden uitgedrukt als een harmonische benadering van de wereld rond je.

In de derde plaats: naarmate je meer woorden van node hebt om jezelf je innerlijke bereikingen duidelijk te maken, heb je in werkelijkheid minder innerlijk bereikt. De medemens is misschien niet het doel van ons streven, maar hij blijft toch de enige toetssteen die wij kunnen gebruiken om het gehalte van onze eigen bereikingen te erkennen. Zo zal ons elke innerlijke bereiking en erkenning eerst werkelijk duidelijk worden vanuit ons beseft voor -, en onze benadering van - de medemens.

Ten laatste: God leeft ongetwijfeld ergens in ons. Wanneer wij echter God alleen in onszelf zoeken, zijn wij steeds meer geneigd onszelf ook als God te zien. Wanneer wij echter God buiten ons zoeken, worden wij overstelpt door de bewijzen van zinrijkheid in ons bestaan en eerst hierdoor komt voor ons duidelijk de God in ons tot uiting. Het is beter dat de God in ons tot uiting komt dan dat wij blijven proberen hem innerlijk te bereiken, zonder hem de kans te geven zich ook aan ons te manifesteren.

Hiermede heb ik dan kort - en naar ik hoop ook redelijk zakelijk - uitdrukking gegeven aan enkele van mijn meningen omtrent de esoterie.

U weet dat ik geen geboren esotericus ben. Maar volgens mij wordt geen enkele mens als esotericus op aarde geboren. De doorsnee mens die geboren wordt, is daarna zodanig exoterisch van aanleg dat zijn eerste bewegingen steeds weer op grijpen zijn gericht. Meestal blijft men als mens ongeveer hetzelfde doen, misschien niet zo opvallend meer, maar je blijft grijpen tot het laatste ogenblik. Dan word je opeens bang voor de dood, omdat je dan niet meer weet, waar je je aan vast moet houden. Grijpen is dus menselijk. Maar ik geloof toch dat wij pas waarlijk

menselijke inhoud en waarde krijgen, als wij voor het grijpen naar, een begrijpen in de plaats leren stellen. Probeer dus jezelf te begrijpen en zoek steeds meer begrip te krijgen voor alles rond je. En nu wil ik alleen nog een paar van mijn definities gaan spuien. Daar heb ik teminste zelf ook plezier in.

Een hoogstaande geest is iemand die van woorden een gestoelte heeft gebouwd, waarop hij zich boven de menigte denk te verheffen. Daar hij zich echter zelden aan zijn eigen woorden houdt, duurt de illusie voor anderen zelden lang.

Innerlijk bewustzijn wordt over het algemeen verward met zelfverheerlijking, daar degene die werkelijk van zich bewust is, ook in uiterlijke dingen zichzelf blijkt te kennen en te begrijpen. Maar degenen die over hun bereikt innerlijk bewustzijn spreken, roemen zichzelf wel, maar geven van het laatste maar zeer zelden enige blijk.

De grootste macht die je ooit kunt verwerven, is het absolute gezag over jezelf. Het kost echter veel moeite zover te komen; het verwerven van macht over anderen vergt minder offers. Daarom wordt gezag over het Ik op aarde dan ook maar zelden uitgeoefend.

Indien u wilt, moogt u nu zelf woorden geven, waaraan ik dan op mijn manier ook nog een omschrijving vast kan knopen.

Helderziendheid: Indien werkelijk, het zien van trillingen die de meeste mensen ook wel waarnemen, maar waarvan zij de betekenis in hun bewustzijn verwerpen. In vele gevallen echter een behoefte aan belangrijkheid die zich uit in visioenen die slechts zelden enige waarheid in zich dragen.

Vertrouwen: Datgene wat je van eenieder pleegt te vergen, maar slechts weinigen zult willen geven, omdat de mensen die van anderen vertrouwen voor zich eisen, meestal zichzelf niet kunnen vertrouwen.

Spiritualisme: De godsdienstige benadering van het spiritisme, waarbij de feitelijkheid van een voortbestaan na de dood veelal overschaduw wordt door de behoefte van de mensen aan de mogelijkheden een uitleg te geven die voor hen volgens eigen behoeven en besef zo gunstig mogelijk is.

Bron van Licht: Al datgene, waarin wij een waarheid erkennen die belangrijker en groter is dan wijzelf menen te zijn. Want zodra wij iets aanvaarden als groter dan onszelf en toch erkennen, dringt het in ons door, werkt in ons en geeft ons de mogelijkheid meer in waarheid bewust te worden van onszelf.

De vier hoeken der aarde: Een voorstelling stammende uit de tijd dat men van de aarde nog een onafgerond besef van eenheid had. Tegenwoordig zegt men dat de aarde rond is, maar weet haar slechts in stukken en brokken te erkennen.

Niets: Datgene, waaraan op aarde de meeste woorden gewijd worden, zij het dat men er dan een andere naam aan pleegt te geven.

Fata Morgana: Een luchtspiegeling die door warmte veroorzaakt wordt en vaak de illusie van werkelijkheid geeft. Daarom in feite de stoffelijke weergave van maya, waarbij de mens zijn wensen vaak zo lang als een activiteit op aarde projecteert dat hij ze meent te zien als vervulde werkelijkheid.

Herfst: Het jaargetijde waarin de bladeren vergelen en vallen. Het jaargetijde dus, waarin ook de eerste Eva reeds krampachtig zocht naar een nieuwe garderobe.

Bedrog: Over het algemeen een waarheid die zodanig wordt voorgesteld dat een ander hem anders begrijpt dan hij in werkelijkheid is.

Volk: Een verzameling van individuen die zoveel individualiteit ontberen dat zij zich als eenheid gedragen zonder dit ooit in werkelijkheid te zijn.

Eeuwigheidswaarde: Elke waarde die zozeer deel is van het ik dat zij verder reikt dan de beperkingen van menselijk stoffelijk bereiken, denken en handelen.

Televisie: Een kastje dat over het algemeen bij de mensen eerst werkelijk enthousiasme wekt wanneer er voldoende geweld te zien is.

Dolle Mina: Een vrouw die zozeer van haar eigen rechten overtuigd is, dat zij de rechten van anderen wel eens veel lager aanslaat dan de werkelijkheid toelaat, zo zichzelf ontrechtende in de publiciteit, ondanks het feit dat zij mede voor anderen recht zoekt.

De filosofie van een marskramer: De erkenning der werkelijkheid van het leven, zodanig uitgedrukt dat je nog net geen bonje kunt krijgen.

Esotericus: Een innerlijke werkelijkheid, welke in en buiten hem bestaat, misschien zal leren kennen en zo de werkelijkheid van eigen tijdloos bestaan misschien zal leren realiseren.

Clown: Iemand die de droevige feiten van het leven zodanig overdreven pleegt te etaleren dat de mensen erom lachen ofschoon zij zichzelf daarin toch wel herkennen.

Bewustwordingsproces: Iets waar je je gehele leven aan zoudt moeten wijden ofschoon de meeste mensen het proberen af te doen in zo nu en dan vijf minuten vrije tijd die zij toch over hebben.

Kabouters: Officieel baardige mannetjes, tegenwoordig met de andere sekse aardig uitgebreid die zich in deze tijd bezighouden met het verkondigen van alternatieven voor de werkelijkheid, die even weinig werkelijke inhoud en waarde bezitten als de stellingen van het establishment.

Establishment: De gevestigde orde die zozeer zichzelf bewondert, dat zij niet meer in staat is haar eigen falen te beseffen.

Satiricus: Een mens die de dwaasheid van het leven zodanig weet uit te drukken, dat zij door anderen wordt erkend, zonder dat zij als zodanig door hen wordt ondergaan.

Witte Broederschap: Gemeenschap van geest en stof, gewijd aan de ontwikkeling van de mensheid en geremd door eigen vroegere menselijkheden bij de uitvoering van de vele besluiten die toch werkelijk noodzakelijk zijn.

En dat was het dan voor vandaag. U vindt het toch ook genoeg? Ja?

Goedenavond dan.

dd. 18 september 1970